

Tytuł: Scenariusz do lekcji plastyki w pracowni informatycznej-prezentacja programu autorskiego pt. „Sztuka regionalna bieszczadzkich twórców”.

Autor scenariusza: Jadwiga Siara-nauczyciel sztuki-plastyki i informatyki w Zespole Szkół Publicznych nr 2 w Ustrzykach Dolnych.

Temat lekcji: „Poznajemy sztukę regionalnych twórców”.

Poziom kształcenia: II etap edukacyjny-klasa IV.

Przedmiot: Sztuka-plastyka.

Czas trwania zajęć: 1 godzina lekcyjna.

Miejsce realizacji: Zespół Szkół Publicznych nr 2 w Ustrzykach Dolnych-pracownia informatyczna.

Wstęp:

Temat niniejszej lekcji brzmi: „Poznajemy sztukę regionalnych twórców” Jest ona pierwszą lekcją z dwunastogodzinnego cyklu zajęć, które mają wprowadzić uczniów w świat sztuki regionalnej Bieszczadów.

Bieszczady to zakątek niezwykle urokliwy, fascynujący niepowtarzalnymi krajobrazami. Istnieją tu miejsca zachwycające bogactwem przyrody, niekiedy tajemnicze, często ubarwione legendą.

Pewnego rodzaju fenomenem jest sztuka Bieszczadów. Mimo oddalenia od wielkich miast i braku większych tradycji artystycznych powstał tu szeroki krąg twórców. Nowa sztuka Bieszczadów zrodziła się przed ponad trzydziestu laty z poczynań amatorów i osiadłych tu profesjonalistów. Sztuka ta charakteryzuje się dużą różnorodnością, typową dla obszarów kresowych zamieszkałych dawniej przez społeczność zróżnicowaną pod względem etnicznym, kulturowym i wyznaniowym.

Powyższe treści zawarte są w moim programie autorskim „Sztuka regionalna bieszczadzkich twórców”. Zagadnienia programowe mogą być rozłożone na cztery lata nauki-po trzy godziny w każdej klasie. Program jest próbą zaprezentowania najistotniejszych zjawisk występujących w sztuce Bieszczadów. Przybliży on sylwetki niektórych artystów, zawiera prezentacje ich twórczości, daje możliwość „zajrzenia” do kilku regionalnych galerii. Program autorski, w części praktycznej jest napisany w wersji multimedialnej, przy wykorzystaniu narzędzi Microsoft PowerPoint. Głównym atutem programu jest szybkie i sprawne zapoznanie uczniów ze sztuką regionalną Bieszczadów, co jest możliwe dzięki temu, że program jest w formie elektronicznej. Uczniowie siedząc przed komputerem mogą wirtualnie zwiedzać pracownie bieszczadzkich artystów, obejrzyć ich dzieła, odwiedzić bieszczadzkie galerie sztuki. Dlatego też scenariusz dotyczy lekcji sztuki w pracowni informatycznej.

Na zakończenie dodam, że w niniejszym programie zawarłam również pokaz własnej twórczości malarskiej, Program ten jest zatem okazją do zaprezentowania moim uczniom własnych dokonań twórczych, co jest szczególnie ważne w przypadku przedmiotu artystycznego, jakim jest sztuka.

Cele ogólne:

- Poznanie sztuki charakterystycznej dla danego regionu.
- Umożliwienie kontaktu z dziełami sztuki plastycznej.

- Rozwijanie wrażliwości plastycznej uczniów.
- Rozwijanie umiejętności refleksyjnego słuchania i patrzenia.
- Rozwijanie zainteresowań i zamiłowań plastycznych.

Cele szczegółowe w ujęciu operacyjnym:

Po lekcji uczeń potrafi:

- wymienić nazwiska kilku artystów tworzących w Bieszczadach;
- podać, jaką dziedzinę sztuki reprezentują ci artyści i jakimi technikami plastycznymi się posługują;
- podać kilka ważniejszych informacji na temat każdego z artystów;
- omówić co najmniej jedno dzieło każdego z prezentowanych artystów pod kątem treści i formy;
- wymienić pojęcia poznane na lekcji: aureola, cerkiew, galeria, ikona, tryptyk, witraż.
- wyjaśnić znaczenie wyżej wymienionych pojęć.
- namalować własny obrazek w edytorze graficznym Paint; zapisać go, a następnie wyczyścić obraz;
- korzystać z programu dydaktycznego napisanego w programie Microsoft PowerPoint- właściwie używać przyciski i hiperłącza.

Zakładane osiągnięcia:

uczeń potrafi:

- Rozpoznać przykłady dzieł sztuki regionalnej Bieszczadów (malarstwo).
- Zapamiętać nazwiska artystów bieszczadzkich oraz ważniejsze informacje na ich temat.
- Pozyskać trwały nawyk kontaktu ze sztuką przez galerie, muzea, wystawy, zabytki architektury regionalnej.
- Posługiwać się podstawowymi pojęciami i terminami dotyczącymi sztuki regionalnej Bieszczadów.
- Wartościować dzieła plastyki regionalnej z uwzględnieniem zastosowanych technik oraz środków wyrazu plastycznego.
- Posługiwać się środkami komunikacji pozawerbalnej – znakami, symbolami, barwami jako drugim językiem współczesnej cywilizacji.
- Wykorzystywać proces infokomputeryzacji do zdobywania wiadomości w formie elektronicznej na temat sztuki Bieszczadów.
- Wykonywać obrazki w edytorze graficznym Paint, będące inspiracją twórczością bieszczadzkich artystów.
- Odczuwać znaczenie najbliższego dziedzictwa kulturowego oraz odpowiedzialność za jego trwanie.
- Reprezentować postawę twórczą w każdej innej dziedzinie życia i pracy.
- Uznać współwartość sztuki regionalnej Bieszczadów ze sztuką narodową.

Forma zajęć:

- stanowisko komputerowe z zainstalowanym programem Microsoft PowerPoint 2000;
- praca indywidualna.

Metody.

- pogadanka,
- elementy wykładu,
- dyskusja,

- prezentacja,
- pokaz + opis,
- ćwiczenia,
- praca twórcza uczniów.

Słowa kluczowe (pojęcia, które uczeń ma poznać na danej lekcji: aureola, cerkiew, galeria, ikona, tryptyk, witraż).

AUREOLA- krąg złocisty otaczający na obrazach lub rzeźbach postać ludzką. Jest symbolem doskonałości i chwały. Znak zaczerpnięty z symboliki Wschodu, w ikonografii chrześcijańskiej pojawia się w IV wieku. Niekiedy aureola staje się owalna, dostosowana do kształtu ciała. W okresie średniowiecza przyjmuje często formę mandorli (migdała), czyli owalu, najczęściej zakończonego na obu biegunach łukiem ostrym.

CERKIEW- pierwotnie nazwa świątyni chrześcijańskiej. Od końca XV w. jest to świątynia obrządków wschodnich: prawosławnego i greko-katolickiego. Dla Rusi charakterystyczne są cerkwie wielokopułowe, założone na planie centralnym o bardzo dekoracyjnym wnętrzu i elewacji zewnętrznej. Od XIV w. ołtarz oddzielony jest ikonostasem od przeznaczonego dla wiernych wnętrza świątyni. W Bieszczadach występują zarówno cerkwie drewniane, jak i murowane. Ze względu na walory architektoniczne wyróżniają się tu dwa zasadnicze typy cerkwi –łemkowski i bojkowski.

GALERIA- Galeria sztuki: zbiór dzieł sztuki, zwłaszcza malarstwa i rzeźby. W okresie baroku były to galerie pałacowe będące kolekcjami prywatnymi. We współczesnym sensie tego słowa galerie sztuki powstały w XIX w., stanowiąc samodzielne instytucje lub tworząc osobny zbiór w ramach większego muzeum; pomieszczenia wystawowe, w których odbywa się też handel dziełami sztuki.

IKONA- Tablicowy obraz kultowy, ukształtowany w kręgu kultury bizantyjskiej. Kompozycja ikony nie mogła zależeć od inicjatywy artystów, lecz miała się opierać na zasadach sformułowanych przez Kościół i tradycję. Głównym zadaniem ikony było ukazanie świata duchowego. Malarzowi nie chodziło o podobieństwo do realnego człowieka lub przedmiotu, ale o uchwycenie ich idei. Malarstwo ikon miało zawierać w sobie pełną łaski obecność świętości. Powtarzające się tematy ikon to: Św. Trójca, Chrystus Pantokrator, Deisis, wizerunki Matki Boskiej z Dzieciątkiem, wizerunki świętych, Ofiarowanie, Narodzenie, Ukrzyżowanie. Ikony malowano farbami temperowymi na desce lipowej lub dębowej, z pogłębieniem pola środkowego, tak aby brzeg tworzyła występująca listwa, na której umieszczano dodatkowo małe kompozycje dopełniające temat główny. Deskę oklejano płótnem, pokrywano zaprawą oraz w niektórych partiach złotą folią. Na tak przygotowanym gruncie malowano półtłustymi temperami według zatwierdzonego wzoru. Malarstwo ikon szczególnie świetnie rozwinęło się na Rusi, jego rozkwit przypada na okres XIV – XVII w.

TRYPTYK-obraz lub płaskorzeźba składająca się z trzech części, połączonych wspólną myślą tematyczną.

WITRAŻ- barwna płaszczyzna dekoracyjna ze szkła, umieszczona w otworze okiennym. Działanie światła czyni z niej „obraz samoświecący”. Kawałki barwionego szkła ujęte są w spoiny ołowiane. Szkło barwiono tlenkami metali najczęściej na następujące kolory: błękitny, czerwony, żółty, zielony, nieprzezroczystą biel. Witraż stanowił istotny czynnik estetyczny wnętrza średniowiecznego kościoła. Obecnie wykonuje się obrazy witrażowe na szkle, naśladujące witraże. Obrazy te malowane są emaliami do szkła, dającymi efekt przezroczystości.

Środki dydaktyczne.

- stanowisko komputerowe z zainstalowanym programem Microsoft PowerPoint 2000;

- program dydaktyczny: „Sztuka regionalna bieszczadzkich twórców” zapisany na płycie CD,
- obrazy olejne autorstwa prowadzącej zajęcia – Jadwigi Siary,
- katalog z wystawy „Bieszczadzkie zadumania” malarstwo, rzeźba, rysunek... wydany przez Bieszczadzki Dom Kultury w Lesku, 2003 rok,
- plansze dydaktyczne ze słowami kluczowymi.

Procedura zajęć:

I. Wprowadzenie-planowanie, przygotowanie stanowisk pracy:

- Część organizacyjna (włączenie komputerów, uruchomienie programu, sprawdzenie obecności).
- Podanie tematu lekcji: „Poznajemy sztukę regionalnych twórców”.
- Wyjaśnienie zasad pracy z programem multimedialnym: „Sztuka regionalna bieszczadzkich twórców”.
- Otworzenie instrukcji obsługi przez kliknięcie hiperłącza z napisem INSTRUKCJA.
- Zapoznanie się z zasadami instrukcji.

II. Przeprowadzenie zajęć:

- Wyjaśnienie celów lekcji: w jakim celu zdobywamy informacje o twórcach naszego regionu.
- Przejście do strony głównej programu i krótkie przedstawienie każdego z sześciu artystów, o których jest program:
 1. Beata Wójtowicz - malarka z Ustrzyk Dolnych,
 2. Jadwiga Siara - malarka z Ustrzyk Dolnych (autorka niniejszego scenariusza),
 3. Zdzisław Pękalski - malarz i rzeźbiarz z Hoczwi,
 4. Leon Chrapko – malarz z Bóbrki,
 5. Antoni Łuczka – rzeźbiarz Zagórza,
 6. Jan Ligaj - rzeźbiarz i intarsjonista z Zagórza.
- Poinformowanie uczniów, że na bieżących zajęciach poznają malarstwo dwóch artystów: Zdzisława Pękalskiego i Jadwigi Siary (autorki niniejszego scenariusza).
- Kliknięciem na nazwisku artysty uczniowie przenoszą się za pomocą hiperłącza na stronę macierzystą Zdzisława Pękalskiego:
- czytają informacje o nim (WIĘCEJ O AUTORZE), prowadząca opowiada ciekawostki z życia artysty.
- „zwiedzają” jego autorską galerię (AUTOR ZAPRASZA DO SWOJEJ GALERII),
- oglądają elektroniczną prezentację jego dzieł (DZIEŁA ZDZISŁAWA PEKALSKIEGO). Podczas oglądania dzieł prowadząca dokonuje analizy treści i formy obrazów, tłumaczy słowa kluczowe: aureola, galeria, ikona, tryptyk.
- Prowadząca wyjaśnia związki twórczości Zdzisława Pękalskiego z regionem Bieszczadów.
- Uczniowie aktywnie uczestniczą w dyskusji na temat malarstwa Zdzisława Pękalskiego, opisują dzieła pod względem tematycznym i formalnym, używając nowo poznanych pojęć.
- Kliknięciem na nazwisku Jadwigi Siary uczniowie przenoszą się za pomocą hiperłącza na stronę macierzystą malarki:
- czytają informacje o niej (WIĘCEJ O AUTORZE), prowadząca opowiada o swojej twórczości.
- „zwiedzają” galerię „na piętrze” prowadzoną przez Jadwigę Siarę (AUTOR ZAPRASZA DO SWOJEJ GALERII),

- oglądają elektroniczną prezentację dzieł Jadwigi Siary (DZIEŁA JADWIGI SIARY). Podczas oglądania dzieł prowadząca opowiada o swoim malarstwie, tłumaczy słowa kluczowe: cerkiew, witraż.
- Prowadząca wyjaśnia związki własnej twórczości z regionem Bieszczadów.
- Uczniowie aktywnie uczestniczą w dyskusji na temat malarstwa, swojej nauczycielki, zadają pytania, opisują obrazy pod względem tematycznym i formalnym, używając nowo poznanych pojęć.
- Prowadząca rozdaje uczniom katalogi z wystawy „Bieszczadzkie zadumania” malarstwo, rzeźba, rysunek... wydane przez Bieszczadzki Dom Kultury w Lesku, prosząc, aby odszukali w nich twórców, o których była mowa na zajęciach.
- Uczniowie odnajdują nazwiska twórców, oglądają ich dzieła, porównują z tymi, które poznali wcześniej, opowiadają o swoich wrażeniach.

III. Podsumowanie:

- Uczniowie wchodzi na ostatnią stronę prezentacji, której motyw przewodni brzmi: **NAMALUJ WŁASNY OBRAZEK!**:
- klikając na słowie kluczowym uruchamiają hiperłącze, którym przenoszą się do edytora graficznego Paint i tam wykonują własny obrazek:
- obrazek powinien być inspiracją twórczością poznanych na lekcji twórców (ze względu na prostotę i schematyzm, jaki daje edytor graficzny Paint, wykonany obrazek ma spełniać funkcję graficznego projektu, według którego na następnej lekcji sztuki-plastyki uczniowie wykonają pracę używając tradycyjnych technik plastycznych).
- po wykonaniu obrazka w edytorze Paint uczniowie zapisują go w swoim folderze z grafiką.
- Na zakończenie i ostateczne podsumowanie lekcji prowadząca prezentuje kilka swoich obrazów olejnych (tym razem „na żywo”), daje je uczniom do ręki, aby dotknęli, obejrzeni z bliska. Lekcja kończy się konkluzją, że najciekawszy i najbardziej fascynujący jest bezpośredni kontakt z dziełem malarskim.
- Prowadząca ocenia aktywność uczniów, wpisując „plusy” i oceny bardzo dobre.

Załączniki:

- Program autorski pt. „Sztuka regionalna bieszczadzkich twórców” na płycie CD,
- Obrazy olejne autorstwa prowadzącej zajęcia – Jadwigi Siary,
- Katalog z wystawy „Bieszczadzkie zadumania” malarstwo, rzeźba, rysunek... wydany przez Bieszczadzki Dom Kultury w Lesku, 2003 rok.

BIBLIOGRAFIA

S. Kłos, *Bieszczady*, Wrocław 2000.

J. Kordyaczny, *Synagoga w Lesku*, Sanok 2001.

K. Zwolińska, Z. Malicki, *Słownik terminów plastycznych*, Warszawa 1990.

W programie wykorzystano fotografie:

strona tytułowa, strona główna: A. Derwich.

strona macierzysta **BIESZCZADY**: T. Budziński.

SŁOWNICZEK: aureola-zdjęcia: A. Górski, A. Popytak, W. Makara.

GALERIA W HOCZWI: M. Machay.

Inni autorzy fotografii:

T. Budziński, A. Derwich, I. Gałuszka, A. Górski, M. W. Hadło, S. Kryciński, M. Machay, J. Siara, A. Szczerbicki, B. Wójtowicz.

W programie wykorzystano materiały ze stron internetowych:

[www.halicz.com.pl/luczkahttp://www.republika.pl/tergim/encyklopedia/pekalski/pekalski.ht](http://www.halicz.com.pl/luczkahttp://www.republika.pl/tergim/encyklopedia/pekalski/pekalski.htm)

[m](#)